

AKTIERIS RUNĀ: Romāns Bargais

Kroders.lv sadarbībā ar LU Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas zinātnes un Humanitāro zinātņu fakultātes Teātra zinātnes specializācijas bakalaura studiju programmas 3. kursa studentēm piedāvā interviju ciklu ar triju, jaunāko Latvijas teātra vidē strādājošo dramatiskā teātra aktierkursu absolventiem: 2010. gadā Klaipēdas universitāti absolvējušo, t.s., Liepājas kursu, kura beidzēji pilnībā iekļāvušies Liepājas teātrī; 2011. gada Latvijas Kultūras akadēmijas aktierkursu absolventiem, strādājošiem dažādos gan valsts, gan nevalstiskajos teātros, un 2013. gada Latvijas Kultūras akadēmijas aktierkursu beidzējiem, no kuriem 2013./2014. gada sezonas sākumā štata vietu teātrī ieguva tikai daži.

Neskatoties uz brīvā tirgus apstākļiem un garantētu darba līgumu neesamību, gados, kad notiek uzņemšana „aktieros”, konkurss nemainīgi ir vislielākais. Tāpēc cikla mērķis – visās sarunās skarot apmēram līdzīgus jautājumus, tiekties noskaidrot aktiera profesijas vilinājuma, prestiža un realitātes atbilstību/neatbilstību mūsdienu jauno Latvijas aktieru individuālajā pieredzē un viņu pedagogu/režisoru vērtējumā.

Jeb, pārfrāzējot Hamletu, *KAS VIŅIEM TEĀTRIS UN KAS VIŅŠ TIEM.*

Paldies par atsaucību Valdim Lūriņam, Edmundam Freibergam, Indrai Rogai un visiem aktieriem, kuri jau piekrituši un, cerams, vēl piekritīs sarunai!

Šobrīd vārds 2011. gada LKA absolventiem un viņu kursa vadītājam Edmundam Freibergam.

Līga Ulberte

Lauma Abramoviča: Kā jūs nonācāt līdz aktiera profesijai?

Romāns Bargais: Vidusskolas laikā biju nolēmis stāties mediķos, pat sāku papildus mācīties ķīmiju un fiziku. Pēc kāda laika sapratu, ka tā man tomēr ir pārāk augsta latiņa, un sāku domāt, ko es vēl varētu dzīvē darīt. Pamazām savās domās nonācu pie aktiera profesijas. Droši vien tas saistīts ar to, ka jau no ceturtās klases literatūras skolotāja mani sāka pieteikt runas konkursam „Zvirbulis”. Konkurssā piedalījās katru gadu, bet tikai 9. klasē es pirmo reizi sapratu, kāpēc un par ko es runāju. Man iepatikās, bija arī panākumi. Iedomājos, ka varētu vismaz pamēģināt iestāties aktieros. Manā vidusskolas absolvēšanas gadā nenotika uzņemšana, tāpēc gadu mācījos amatiereteātra režiju Latvijas Kultūras koledžā, lai būtu kaut nedaudz pietuvināts teātrim. Manuprāt, es nebūtu izturējis iestājpārbaudījumus aktieros, ja nebūtu jau pirms tam aptaustījis, kas ir teātris. Iepriekš ar to man nebija nekāda sakara.

Ko mācības koledžā deva?

Iemācījos, ko teātrī nedarīt un kādas rupjas kļūdas nepieļaut. Kultūras koledžā es nodedzināju visus tiltus ar pārējo dzīvi – mācījos tikai to, kas bija nepieciešams, lai iestātos aktieros Latvijas Kultūras akadēmijā. Koledžā

saprātu to, ka teātris man ir ļoti tuvs – tur es spēlēju pirmās etīdes, bija arī pašam jāiestudē nelielas izrādes. Jā, tieši koledžā es apjautu, ka mani teātris patiešām interesē, un beidzot spēju iedomāties, ka varētu ar to nopietni nodarboties.

Kā jūs vērtējat studiju procesu augstskolā? Ko koledža iemācīja un kas tika tālāk paņemts uz augstskolu?

Godīgi sakot, Kultūras koledžā es iestājos tikai tāpēc, ka programma bija līdzīga Latvijas Kultūras akadēmijas Dramatiskā teātra aktieru kursa programmai – tas man iedeva zināmu pamatu teātra teorijā un praksē, bet es to uzskatīju par tādu kā sagatavošanās posmu. Iestājoties akadēmijā, ilgu laiku mani pavadīja eiforija par to, ka vispār esmu ticis iekšā, lai gan jau no pirmās dienas ar mums tika strādāts ļoti nopietni. Esmu sapratis, ka tolaik es nenovērtēju to, ko akadēmija man piedāvāja – es neizmantoju visas savas iespējas studiju laikā. Pēdējā kursā jau skaidri apzinājos, ka es to ilgi nožēlošu.

Bija priekšmeti, kuri mazāk patika, bet kurus tagad redzat kā noderīgus?

Protams! Tas ir ārkārtīgi noderīgi, ka neesi stulbs aktieris un vari parunāt ne tikai par savu dvēseli un jūtām. (*Smejas*) Zināšanas bagātina cilvēka iekšējo pasauli, un aktierim, manuprāt, ir jābūt garīgi bagātam cilvēkam.

Kāds sākumā bija Jūsu priekšstats par aktiera profesiju?

Kad biju pavisam mazs, man šķita, ka visiem aktieriem patiešām ir Holivudas superzvaigžņu dzīve – daudz naudas, slava un cilvēki uz ielas skrien viņiem pakaļ.

Tāds priekšstats radās no filmām?

Jā, tāds priekšstats radās, skatoties Holivudas filmas, bet man šķita, ka arī Latvijas aktieri bauda tādu dzīvi. Nedaudz vēlāk gan es sapratu, ka tas pamatā ir sirdsdarbs. Katrs, kurš vēlēties darboties teātrī ar domu palikt slavens vai bagāts, visticamāk, ļoti vilksies.

Kas lika domāt, ka tas ir sirdsdarbs?

Tas bija vidusskolas sākumā, kad radās priekšstats par to, kā pasaule ir iekārtota, kādā sistēmā mēs dzīvojam un kā var dabūt naudu. Loģiski spriežot, teātris nav veids, kā tikt pie naudas.

Un kāds priekšstats par teātri ir tagad, esot profesijā?

Teātris nav nekāds cukurs. Dzīve nepaliek saldāka.

Teātris ir sāls?

Nē, teātris ir ļoti bagātīga garšu buķete. Studiju laikā man kaut kādu divainu iemeslu dēļ sakāpa galvā, ka teātrī viss noteikti ies no rokas, tāpēc es maz strādāju. Kursabiedri arvien mazāk aicināja piedalīties savās etīdēs, arī pasniedzēji sāka jocīgi izturēties. Toreiz es nesapratu, kas par vainu, bet tagad zinu – es slikti strādāju. Es mīlēju sevi teātrī, nevis teātri sevī. Kopš apjautu savu kļūdu, pagāja ļoti ilgs un grūts laiks, līdz kāds vispār pamanīja, ka es esmu sācis strādāt un man beidzot sāk arī izdoties. Salīdzinot ar visu darba daudzumu, tas gandarījuma mirklis ir ļoti īss.

Tas ir tā vērts?

Ja nav darba, nav arī rezultātu. Ja nav rezultātu, tad nav jēga vispār sākt kaut ko darīt. Lai teātris dotu prieku, ir daudz jāstrādā, un tas nereti ir nomācoši. Ļoti bieži piemeklē sajūta, ka nenotiek nekāda virzība uz priekšu... bet tad pēkšņi kaut kas noklikšķ, un viss saliekas pa savām vietām.

Kādas ir jūsu kā ārštata aktiera priekšrocības?

Ir viena liela priekšrocība, bet tā darīt nedrīkst. Bija viena reize, kad man izrādes režisoram bija jāsaka, ka es nekādi netieku uz ģenerālmēģinājumu. Viņš ilgi lamājās, bet beigās tikai noteica: „Es tev tāpat neko nevaru padarīt, štatā tu neesi!” Tas it kā ir pluss, bet tomēr nav labākais veids, kā izmantot savu stāvokli. Manuprāt, lielākais ieguvums ir iespēja brīvi rīkoties ar savu laiku, kā arī neviens mani nevar piespiest uzņemties lomu, kuru es nevēlos. Vienlaikus gan laika plānošana ir arī liels slogs – daudz ērtāk ir strādāt pēc jau saorganizēta darbu plāna.

Vai ir labi neizvēlēties kaut ko? Teicāt, ka studiju laikā neizmantojāt maksimālo.

Jā, bet es arī uzskatu, ka nevajag sevi pavisam salauzt. Daudziem ārštata aktieriem tā finansiālā situācija ir tik spiedīga, ka naudas dēļ viņi piekrīt spēlēt arī izrādēs, kuru mēģinājuma procesā nākas nonākt pretrunā ar saviem profesionālajiem principiem. Manuprāt, tā ir nožēlojama sajūta, kad it kā savā profesijā ir jādara lietas, kas patiesībā dziļi riebjas – vienkārši jāizmoka līdz galam. Es skaidri nezinu, cik liela iespēja atteikties no lomām ir štata aktieriem. Jebkurā gadījumā, aktierim ir vajadzīga liela drosmē, lai no kaut kā atteiktos. It sevišķi tagad, kad mana vecuma aktieru ir stipri par daudz. Ar manas paaudzes māksliniekiem šobrīd ir pilni visi Latvijas teātri, un vēl aiz teātra durvīm stāv gara rinda..

Kuras līdz šim, jūsuprāt, ir bijušas jūsu veiksmes un neveiksmes teātrī?

Grūti pateikt. Šķiet, ka man ir palaimējies, jo nav bijušas lielas neveiksmes. Jāatzīst, ka man nav bijušas arī lielas lomas, bet no katras izrādes esmu daudz ieguvis. Piemēram, izrādē „Leo. Pēdējā bohēma” mēs ar dažiem kursabiedriem nemanāmi slīdējām pa skatuves piekto plānu kopsummā kādas desmit minūtes, lai gan izrāde bija vairāk nekā divas stundas gara. Bet es redzēju, kā profesionālie aktieri strādā mēģinājumos, un, tā kā tolaik studēju pēdējā kursā, tas man ļoti daudz nozīmēja. Ļoti svarīga man ir arī izrāde, kurā pavisam nesen piedalījos – Ingas Gailēs iestudējumā „Pēterpils pilsētas žīdi”. Manuprāt, strādājot pie šī darba, esmu profesionāli audzis. Tomēr grūti tā vienkārši spriest par savām veiksmēm un neveiksmēm. Es taču nevaru apgalvot, ka esmu kādu lomu nospēlējis ideāli! Noteikti kāds varētu to izdarīt labāk par mani.

Kura ir interesantākā loma, kas spēlēta?

Līdz šim visinteresantākā loma man ir bijusi diplomdarbā pie Māras Ķimeles, kur spēlēju vecu eskimosu. Tas bija Aleksandra Vampilova darbs „Vasaras rītā”, es biju Ilja Jeremejevs. Tas bija tik aizraujoši! Atceros, ka es pat vienu dienu pavadīju parkā, skatoties uz veciem cilvēkiem – vēroju, kā viņi kustās un ko viņi dara, bet vēlāk mēģināju atdarināt. Patiesībā šīs lomas atslēga pie manis atnāca tieši caur ķermenisku kustību, nevis iekšēju emocionālu grūdienu. Tas bija ļoti interesanti.

Bieži gadās tā, ka var aiziet uz parku, pasēdēt un pavērot cilvēkus?

Kad es strādāju pie lomas, man patīk apzināti sameklēt atbilstošu prototipu no savas dzīves vai arī pēkšņi uz ielas ieraudzīt kādu cilvēku, kas varētu būt konkrētais tēls. Lai gan, atklāti sakot, man vēl nav izstrādātas skaidras metodes, pēc kuras es strādāju ar materiālu, jo man nav to lomu bijis tik daudz... Cenšos atrast kompromisu starp dramaturģisko materiālu, režisora ieceri un savām sajūtām par konkrēto darbu. Ja tas nenotiek pats no sevis, sāku domāt, kā citādi pie tā kompromisa nonākt.

To iemāca studijās?

Katram aktierim pašam ir jāsaprot, kā viņš var vislabāk strādāt ar materiālu un kā nonākt cita cilvēka ādā. Tā tik tiešām ir smalkas iedziļināšanās lieta, to nevar tā vienkārši kā reizrēķinu iemācīt. Studiju laikā mums piedāvāja dažādus variantus, kā strādāt – tas palīdzēja, tomēr katrs pie savas metodes nonāk citā veidā, tā ir kaut kāda mistika. Ļoti daudz spēj dot arī režisors, piemēram, strādājot pie Kirila Serebreņņikova, es pilnīgi negaidīti atvēros, palaidu sevi vaļā – iepriekš nekad nebiju apjautis, ka to spēju.

Ir bijusi kāda īpaši grūta loma?

(*Smejas*) Pie Elmāra Seņkova „Sarkangalvītē” man bija jāspēlē ķirzaka. Man ķirzaku gribējās tēlot tādu tiešām

dzīvniecisku, lunkanu, ātru, kustīgu, bet Elmāram šis mans variants nepatika. Mēs ilgi mēģinājām saprast, kā mans ķirzītis pārvietojas, tup, slēpjas, kā viņš runā – tas bija patiešām grūti. Arī tīri fiziski grūti, jo izrādes laikā man kādas 20 minūtes ir jāpavada dziļā plijē ar taisnu muguru, jābūt sastingušam un tad ātri jāpakustas, tad atkal jāsasīngst un atkal jāpakustas. Jā, ķirzītis pagaidām ir grūtākā loma, bet arī ļoti mīļa.

Viņam visu laiku aste krita nost.

Jā, jā! Sākumā bija plānots, ka tā aste tiks piestiprināta un kaut kādā veidā pati no sevis kritīs nost, bet galu galā visu izrādī to nesu rokās. Tas kaut kādā dīvainā veidā labi strādāja.

Kādām īpašībām jāpiemīt aktierim?

Es domāju, ka aktierim ir jābūt cilvēcīgam, jūtīgam, gudram, nekaunīgam.

Kādā ziņā nekaunīgam?

Jārīkojas bez bailēm kādu aizvainot.

Mēģinājumu procesā?

Gan mēģinājuma procesā, gan izrādes laikā. Es domāju, ka aktieris nedrīkst baidīties personiski aizvainot arī skatītāju.

Varbūt teātris un izrāde ir kā maska, aiz kuras darīt tādas lietas un kur ir atļauts viss?

Bija viens reklāmprojekts „Nemēslo mežā, par cūku pārvērtiesies”, kurā es nofilmējos pilnīgi kails aizgaldā pie cūkām. Man pirms tam jautāja, vai es patiešām esmu gatavs to darīt. Ne man patīk vērtīties dubļos, ne atrasties plīkam kameras priekšā, ne būt ādu pret ādu kopā ar cūku, īpaši ar vairākām cūkām. Un tas viss kopā... Nekas no tā nav patīkams. Bet toreiz manī iekšā bija velniņš, kurš dīdīja – varu vai nevaru? Es domāju, ka aktierim ir nepieciešama tāda īpašība, kas ļauj aiziet galējībās, kaut kādās stulbībās. Ja cilvēks uz ielas izdarītu to, ko dažbrīd atļaujas aktieri, tad... Uz trakonamu prom!

Jebkurš cilvēks var būt aktieris?

Es domāju, ka nē.

Jums pašam ir nācies nožēlot kļūšanu par aktieri?

Jā, protams! Nereti parādās sajūta, ka esmu sabiedrībai nederīgs cilvēks. Tad vēl nāk periodi, kad ir patiešām maz darba un mēneša beigās algas cipars bankas kontā izskatās tāds skumjš... Tad šķiet – velns ar visu, es pametu aktierus un eju strādāt citur! Bet par ko strādāt? Kafejnīcā, veikalā... Ja esi izmācījies par aktieri un nekādas citas izglītības nav, ir diezgan grūti sākt strādāt citā profesijā. Turklāt es ļoti mīlu savu profesiju. Nespēju iedomāties, ka es varētu darīt ko citu. Tikai mana ģimene un aktiera profesija piešķir manai dzīvei īpašu jēgu. Lauzt sevi, meklēt, izlikties... Aktiera profesija mani ilgāk patur jaunības maksimālismā. (*Smejas*)

Jo visu laiku ir kaut kas jauns?

Jā, jā! Tādēļ jau gandrīz visiem cilvēkiem bērnība asociējas ar kaut ko interesantu un foršu. Bērnībā dzīve bija ļoti mainīga, jo daudz straujāk mainījās intereses. Pieaugušajiem tā parasti nav – viņi nostabilizējas, strādā vienu darbu un interesējas par vienām un tām pašām lietām.

Un iestājas rutīna?

Var iestāties rutīna. Es gan nesaku, ka aktiera profesijā rutīnas nekad nav, tomēr pieļauju, ka tas ir citādāk, nekā strādājot birojā un katru dienu pildot līdzīgas funkcijas. Lai gan varbūt, ka kāds cits ķer kaifu, strādājot birojā. Katram savs.

Ko jūs gribētu nospēlēt šobrīd?

Es gribu atkal nospēlēt visas tās lomas, kuras spēlēju studiju gados, jo tas bija laiks, kad haltūrēju. (*Smaida*)

Ir vēlme izlabot savas kļūdas?

Tā laikam sanāk.

Ko gribētu nospēlēt pēc 20 gadiem?

Man vienmēr ir piemitusi tāda rakstura problēma, ka gribas iet pa maliņu, izbraukt pa vieglāko ceļu, bet es ar to cīnos. Arvien vairāk gribas sevi pierādīt. Nospēlēt Hamletu! (*Smejas*)

Tas būtu izaicinājums?

Jā! Tā ir sapņu loma. Nezinu, varbūt kādreiz... (*Smaida*)

[Šeit](#) izlasāma režisora un pedagoga Edmunda Freiberga vēstule 2011. gada LKA aktierkursa absolventiem

* Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas zinātnes 3. kursa studente